

Asia: VN/6450/2019

Esitys alueiden kehittämistä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoja koskevan lainsäädännön uudistamisesta

I Keskeiset ehdotukset

- **Kommentteja ja näkemyksiä lakiuudistuksen keskeisistä ehdotuksista**

- Lakiehdotukset ovat aiempaa selkeämmät ja tältä osin onnistuneita.
- Laissa todetaan, että vastuu aluekehityksestä on valtiolla ja kunnilla. Kaupungeilla on erityisen keskeinen rooli maamme aluekehityksen toimijoina ja toteuttajina. Tavoitteena tulisi olla tiivis vuorovaikutus kaupunkien ja ministeriöiden välillä. Lakiesitys jättää kuitenkin määrittelemättä, mikä on kaupunkien rooli ja miten vuorovaikutusta muutoinkin kuin suhteellisen yleispiirteisesti todetun sopimuksellisuuden kautta vahvistetaan.
- Lakiehdotus sivuuttaa osin Euroopan Unionin asettamat kaupunkipoliittiset tavoitteet. Kaupungeilla on parhaat resurssit innovatiivisten toimien määrittämiseen ja verkostomaisen työskentelyn vahvistamiseen, mikä mahdollistaa kuntakohtaisen älykkään erikoistumisen. Näin kaupunkien tulisi olla innovaatiostrategioiden ja ohjelmien päävastuullinen toimija. Liitot ja ministeriöt vastaavat laissa tarkoitettujen rahoitusmuotojen osoittamisesta kaupunkipoliittisiin toimiin.
- Tervetulleena uutena kohtana lainsäädännössä esitetään kestävän kaupunkikehittämisen menettelyn käyttöönottoa. Lappeenrannan kaupungilla on erinomaiset valmiudet valmistella valtion ja yliopistokaupunkien välillä solmittavat ekosysteemisopimukset kansainvälisesti vetovoimaisten innovaatioympäristöjen kehittämiseksi. Korona-tilanteessa tulisi kiirehtiä tämän työkalun käyttöönottoa välittömästi jo vuoden 2020 aikana.
- Aluekehittämisen keskustelut lisäävät alueiden ja valtion välistä vuorovaikutusta. Niiden tavoitteellisuutta on korostettava. Keskusteluissa tulee olla suurten kaupunkien edustus vahvasti mukana. Aluekehitystä tulee rakentaa kaupunkiseutujen vahvuuksiin pohjautuen. Keskustelujen tuloksena tulee syntyä aitoa vaikuttavuutta ja kumppanuutta.

- Investointien tukikelpoisuutta ei tulisi sulkea pois kansallisella päätöksenteolla. Investoinneilla on erityisen suuri työllisyyttä elvyttävä merkitys ja niistä jää alueille pysyvät vaikutuksensa.

II Lakiluonnos alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (Toimeenpanolaki)

- **Ovatko lain tarkoitus ja soveltamisalat selkeät? (1 ja 3 §)**

Kyllä

- **Ovatko alueiden kehittämisen tavoitteet selkeät ja kestävät pitkällä aikavälillä? (2 §)**

-

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 1

-

- **Ovatko viranomaisten vastuut ja roolit selkeästi määritelty?**
 - Tehtäviä on kuvattu melko kattavasti sisällön osalta. Nykylain yksityiskohtia ja osin vaikeaselkoisia tehtäväkuvauksia on päivitetty ja kuvattu lakiluonnoksessa yleisemmällä tasolla, mutta kokonaisuutena kattavammin.
- **Saako 15 §:stä kokonaiskuvan maakuntien liittojen alueiden kehittämiseen liittyvistä tehtävistä?**

- Lain perusteluissa on esitetty maakuntaliitolle siirrettäväksi merkittävää uutta kustannusvastuuta välittävän toimielimen tehtävien hoitamiseen liittyen. Maakuntaliitot ja Suomen Kuntaliitto ovat jo asian valmisteluvaiheessa 4.12.2019 kannanotossaan todenneet, että EU-ohjelmien hallinnon rahoitusta ei voida määrätä hoidettavaksi kuntarahoituksella, vaan maakuntaliittojen välittävän viranomaisen tehtävät on rahoitettava kokonaisuudessaan teknisellä tuella ja valtion rahoituksella.

Muutosesitys: 1 mom 4 kohtaan liittyvästä lakiluonnoksen perustelutekstistä tulee poistaa maakunnan liiton välittävän toimielimen rooliin liitetty kustannusvastuun siirtämistä kunnille tarkoittava maininta ”Maakunnan liiton on tehtävä vastaanottaessaan sitouduttava huolehtimaan hallinnoinnin kustannuksista ohjelman teknisen tuen lisäksi vähintään yhtä suurella osuudella omilla toimintamenoillaan”.

- **Onko maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) rooli, tehtävät ja päätöksenteko selkeästi määritelty? (17, 18 ja 19 §)**

- Maakunnan yhteistyöryhmällä tulee säilyä päätösvalta EU:n alue- ja rakennepolitiikan ja vastaavan kansallisen rahoituksen suuntaamisessa maakunnassa. Lakiluonnosta tulee tältä osin tarkentaa sisällyttämällä MYR:n tehtäviin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman alueellisten rahoitussuunnitelmien hyväksyminen sekä lausunnonantomenettely valtakunnallisista teemoista ja maaseutuohjelmasta. Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävissä tulee mainita myös yhteisten maakunnallisten strategisten tavoitteiden yhteensovittaminen. Yhteiset strategiset tavoitteet/painopisteet ohjaavat niin alue- ja rakennepolitiikan varojen, kansallisen rahoituksen kuin maaseuturahoituksen kohdentamista maakunnan kannalta tärkeisiin painopisteisiin.
- Muutosesitykset:
 - 17§:ssä tulisi nykyisen lain tapaan mainita, että MYR voi asettaa jaostoja ja kutsua asiantuntijoita, etenkin kun ko. pykälässä viitataan jaoston jäsenen oikeudelliseen asemaan. Lisäksi lakiin tulisi edelleen kirjata, että MYR:llä on sihteeristö, joka koostuu ohjelmia rahoittavista viranomaisista. Sihteeristön kokoonpanossa tulee mahdollistaa myös Leader-ryhmien edkustus.
 - 18§:än tulisi lisätä 1 mom uudeksi 2 kohdaksi: ”hyväksyä vuosittain alue- ja rakennepolitiikan ohjelman alueellinen rahoitussuunnitelma ja siihen sisältyvät rahoituksen painopisteet.”
 - Yhteistyöryhmän tehtäviin (18§) tulee edelleen sisällyttää myös mm. lausuntojen antaminen EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman valtakunnallisista teemoista sekä maaseuturahaston tai muista aluekehityksen kannalta merkittävistä hankesuunnitelmista, ja yhteistyöryhmälle tulee toimittaa säännöllisesti tiedot (20§) näiden ohjelmien toimeenpanon edistymisestä sekä rahoitetuista hankkeista.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 2

Innovaatiostrategioiden valmistelusta voivat osaltaan vastata kaupungit.

- **Lakiluonnoksessa ehdotetaan, että luovutaan erityisohjelmista (osaamiskeskusohjelma (OSKE, vuosina 1994–2013), aluekeskusohjelma (AKO, v. 2001–2009) ja viimeisimpänä koheesio- ja kilpailukykyohjelma (KOKO, v. 2010–2013). Näkemyksiä ehdotuksesta tai ohjelmien tarpeesta jatkossa? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 30 §)**
- Vaikka tarvetta erillisohjelmille erillisinä instrumentteina ei ole, maakuntaohjelmien toimeenpanoon tulee kohdentaa kansallista aluekehitysrahoitusta pitkäjänteisesti hallituskausien vaihdoksista riippumatta.
- **Onko maakuntaohjelman asemasta säädetty riittävästi? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 34 §)**
-
- **Näkemyksiä ehdotuksesta luopua maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmasta? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 33 §)**

- Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmasta voidaan sellaisenaan luopua, mutta sen poistaminen laista ei kuitenkaan saa heikentää rakennerahastotoiminnan aluelähtöisyyttä ja siirtää toimivaltaa alueilta valtionhallinnolle, työ- ja elinkeinoministeriöön. Alue- ja rakennerahastopolitiikan rahastojen alueellisen rahoitus suunnitelman valmistelu tulee toimeenpanolaissa kirjata maakuntaliiton tehtäviin ja sen hyväksyminen maakunnan yhteistyöryhmän tehtäviin.
- Uutena aluekehittämisen toimintamallina ehdotettu valtion ja maakuntien välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen aluekehittämiskeskustelu-menettelyn kautta on tervetullut uudistus. Aluekehittämiskeskustelujen tavoitteellisuutta tulisi laissa edelleen lisätä ja keskusteluihin liittyvää systemaattista prosessia kehittää valtioneuvoston aluekehittämispäätöksen ja maakuntaohjelman vaikuttavan toimeenpanon edistämiseksi.
- Muutosehdotukset:

Alue- ja rakennepolitiikan rahastojen alueellisesta rahoitus suunnitelmasta (sis. myös painopisteet rahoituksen suuntaamiseksi) tulee tehdä oma pykälänsä lukuun 3 ja sen hyväksymisestä tulee olla maininta maakunnan yhteistyöryhmän tehtäviä määrittelevässä pykälässä (18§)

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 3

- Ovatko eri viranomaistahot ja yhteistyöohjelmien hallinnointi määritelty selkeästi?

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 4

- Lakiluonnoksessa ehdotetaan, että luovutaan äkillisten rakennemuutosalueiden nimeämisestä. Näkemyksiä luopua äkillisten rakennemuutosalueiden nimeämisestä? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 47 §:n 2 mom.)
- Vaikka äkillisten rakennemuutosalueiden nimeämisestä aluekehityslainsäädännössä luovutaan, valtiolla tulee olla välineitä ja tukimekanismeja reagoida vastaaviin tilanteisiin.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 5

-

III Lakiluonnos alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta (Rahoituslaki)

- **Ovatko lain tarkoitus ja soveltamisalat selkeät? (1 ja 2 §)**

-

- **Onko viranomaisten toimivalta määritelty selkeästi?**

Kyllä.

13§:n Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskusten toimivallan osalta perustelutekstiin muutosesitys, joka vastaa pykälätekstiä:

”ELY-keskus voisi myöntää tukea Euroopan aluekehitysrahaston varoista rahoitettaviin ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyviin investointi- ja kehittämishankkeisiin. (, jotka tukevat ympäristö- ja luonnonvara-alan innovatiivisen liiketoiminnan kehittämistä ja kaupallistamista).”

- **Onko toimivallasta välittävänä toimielimenä säädetty riittävästi?**

10§ 1 mom 1b) kohdassa säädettyjen opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvien hankkeiden osalta on varmistettava se, että samaan hankkeeseen voidaan sisällyttää sekä kehittämistä että investointeja ylimääräisen hallinnon vähentämiseksi ja tarkoituksenmukaisien kokonaisuuksien rahoittamiseksi. Ohjelmakauden 2014-2020 osalta ylimääräistä hallintoa on syntynyt vaatimuksesta rahoittaa ao. sisällöt erillisissä hankkeissa.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 1

-

- **Onko tukimenettelystä säädetty selkeästi ja riittävällä tasolla?**

-

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 2

-

Kommentteja ja näkemyksiä lukuun 3

-

- Onko erillinen luku kansallisen vastinrahoituksen erityissäännöksistä tarpeellinen?

-

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 4

-

- Onko eri viranomaisten tarkastusoikeudet määritelty selkeästi?

-

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 5

-

Kommentteja ja näkemyksiä lukuun 6

-

IV Mitä muuta haluatte sanoa alueiden kehittämistä ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanoa ja hankkeiden rahoittamista koskevan lainsäädännön uudistamisesta?

Kommentit ja näkemykset

-

Heinonen Markku
Lappeenrannan kaupunki - Konsernihallinto, hyväksytty
kaupunginhallituksessa 18.5.2020